

РЕЦЕНЗІЯ

на колективну монографію «Економіка миротворення в системі економічної безпеки держави: подолання наслідків гібридної окупації» за наук. ред. О. І. Іляш; авт. кол. : д-р філософії Блохін П. В., д-р екон. наук, проф. Васильців Т. Г., д-р екон. наук, проф. Іляш О. І., д-р екон. наук, проф. Мокій А. І., канд. екон. наук, проф. Смоляр Л. Г., д-р екон. наук, проф. Флейчук М. І., д-р екон. наук, проф. Хаустова В. Є.

Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. 244 с.

Гібридна агресія по відношенню до України з боку РФ почалася у 2014 р. з незаконної анексії частини території та загострилася у 2022 р. із повномасштабним вторгненням на територію країни. На цьому фоні не тільки значно загострилися старі соціальні та економічні проблеми, але й постали принципово нові, що висвітлили як слабкі сторони національної економічної безпеки, так і її потенційні переваги та сильні сторони. Проблема подолання наслідків війни в повоєнному періоді та розробки миротворчих механізмів з урахуванням наслідків гібридної агресії на тимчасово окупованих територіях України потребує розвинутого методологічного підґрунтя формування державної політики миротворення в контексті єдиної системи економічної безпеки держави.

Монографія присвячена обґрунтуванню теоретико-методологічних засад формування державної політики становлення економіки миротворення як комплексної системної моделі, яка поєднує загальну макроекономічну стабілізацію, формування конкурентоспроможної економіки; розбудову сучасної конкурентоспроможної економіки на всій території України, включно з тимчасово окупованими, протидію гібридним конфліктам в економічній, військовій, інформаційній, суспільній, політичній і культурній сферах.

Таким чином, тему монографії можна вважати надзвичайно актуальною та затребуваною сучасною науковою спільнотою, освітянами, фахівцями органів державного управління та самоврядування, представниками неопублічного сектора та іншими зацікавленими особами.

Структура монографії складається з передмови, трьох розділів з висновками до кожного з них, переліку бібліографічних посилань і додатків, де міститься статистичний матеріал – вихідні дані та розрахунки окремих показників у рамках проведеного дослідження.

У *першому розділі* монографії визначено передумови становлення економіки миротворення в системі економічної безпеки держави. Автори дослідили основні функціональні складові економічної безпеки держави та вимоги, на виконанні яких вона ґрунтується. Визначено концептуальні заходи забезпечення економічної безпеки держави, зокрема інформаційно-аналітичні, регуляторного впливу, прямої дії. Досліджено економічні передумови політики миротворення внаслідок гібридних і збройних конфліктів; доведено, що одними із напрямів політики забезпечення економічної безпеки держави є моніторинг загроз, формування механізму протидії внутрішній і зовнішній агресії, постійний пошук передумов виникнення економічних ризиків для попередження їх впливу на економічну безпеку. Показано, що основними сферами виникнення гібридних конфліктів у системі національної безпеки є економічна, військова, інформаційна, суспільно-політична, релігійно-культурна та міжнародна. Доведено, що постконфліктне миробудівництво має значний вплив на національну безпеку, а до заходів політики в цій сфері, крім роззброєння сторін, проведення заходів з демілітаризації та розмінування територій, повернення біженців, захисту прав людини, створення умов для проведення чесних виборів, реформування державних установ, необхідно додати засоби відновлення системи економічної безпеки держави та ведення політичного діалогу.

У *другому розділі* монографії розглянуто особливості політики миротворення в системі економічної безпеки України. Доведено, що в умовах повномасштабної війни формування макроекономічних і соціальних передумов миротворення та забезпечення економічної безпеки України передбачає реалізацію заходів щодо: економічного поживлення та підвищення соціальної захищеності населення в усіх регіонах, особливо в найбільш постраждалих внаслідок війни; підтримки та супроводження процесів реінтеграції населення, яке проживає на непідконтрольних територіях Донецької та Луганської областей та АР Крим; популяризації мирних практик полагодження конфлікту, пошуку спільних інтересів і здійснення практичних кроків до врегулювання збройного та політичного кон-

фліктів за умови збереження національних інтересів України. Визначено низку головних соціально-економічних перешкод на шляху миротворення та гарантування економічної безпеки України, а саме: зменшення обсягів та уповільнення темпів зростання ВВП; малі обсяги експорту та мала частка його високотехнологічного сегмента; обмеженість зовнішніх і внутрішніх інвестицій, непрозорість джерел їх залучення; високий рівень прихованого безробіття та недостатня зайнятість населення тощо. Узагальнено переваги та недоліки державної політики миротворення в Україні за організаційно-управлінським, інституційно-правовим, стратегічно-програмним, оперативнотактичним напрямками та напрямом міжнародної підтримки. Недоліки державного регулювання миробудівництва та забезпечення економічної безпеки України проявляються у вигляді: обмеженої участі влади у формуванні політики соціально-економічної реінтеграції тимчасово непідконтрольних територій; незадіяння інституційно-економічних чинників, стимулів і мотивів деескалації конфлікту, переходу до миротворення та економічного відновлення територій; погіршення потенціалу економіки Донбасу та критичного зниження рівня якості життя населення; затягування строків входження країни до НАТО, ЄС та інших міжнародних організацій з безпеки і розвитку та повноцінної євроінтеграції.

У *третьому розділі* висвітлено питання, пов'язані з формуванням напрямів та орієнтирів державної політики миротворення для зміцнення економічної безпеки України. Визначено шість базових стратегічних пріоритетів державної політики миротворення в контексті забезпечення економічної безпеки: системні структурні зміни та реформи з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності економічної системи країни; поліпшення соціально-економічного становища та інвестиційної привабливості територій, прилеглих до конфліктних; активізація процесів миробудівництва, що сприятиме розвитку галузей, які ефективно забезпечать реалізацію відповідних змін; використання потенціалу міжнародного співробітництва для більш ефективних економічних відносин із суб'єктами непідконтрольних територій; активізація соціально-психологічної реінтеграції населення непідконтрольних територій; посилення та ефективне використання потенціалу міжнародних інституцій у напрямі пришвидшення реінтеграції окупованих територій. Обґрунтовано архітектуру, інструментарій і ресурсне забезпечення організаційно-економічного механізму державної політики миротворення в Україні. Визначено ключові інструменти стимулювання соціально-економічного розвитку та відновлення потенціалу окупованих регіонів, у тому числі зростання конкурентоспроможності місцевого реального сектора економіки, впровадження ресурсо- та енергоефективних технологій, створення локальних інтегрованих міжфункціональних систем, розвиток експортного потенціалу та його інфраструктури, розвиток міжнародної співпраці, створення та розбудова інноваційної інфраструктури, цифрова трансформація економіки та суспільства.

Монографія містить науково-теоретичну базу та фактичний матеріал, який стосується узагальнення світового досвіду протидії гібридним конфліктам та їх впливу на економічну безпеку. Репрезентативний матеріал, що дозволив провести моніторинг взаємовпливів економічної безпеки Донецької та Луганської областей та економічної безпеки держави у другому розділі, свідчить про об'єктивність і достовірність отриманих результатів дослідження.

Монографія характеризується логічною побудовою, концептуальною цілісністю та глибоким опрацюванням поставлених наукових проблем, а наукові результати, висновки та рекомендації викладені чітко та з дотриманням наукового стилю.

Монографія «Економіка миротворення в системі економічної безпеки держави: подолання наслідків гібридної окупації» є комплексною науковою працею, яка представляє інтерес для широкого кола зацікавлених осіб.

**Доктор економічних наук, професор,
проректор з наукової та міжнародної діяльності
Сумського національного аграрного університету**

Юрій ДАНЬКО